

GÖTEBORGS UNIVERSITET
SAHLGRENSKA AKADEMIN

Handläggning – enligt gällande regelverk – av problem i samband med verksamhetsförlagd utbildning

Regional samverkan (RGS) utgör en arena för samverkan mellan högskolor/universitet inom Västragötalandsregionens hälso- och sjukvård avseende den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU). De lärosäten som RGS omfattar är, Göteborgs universitet, Högskolan Väst, Högskolan i Skövde samt Högskolan i Borås. I övrigt hänvisas till gällande avtal RS 2016–06566.

Detta dokument syftar till att beskriva den handläggning som gäller i samband med sådana situationer där student kan tvingas att avbryta en VFU-placering i förtid med stöd av vad som är reglerat i kursplan.

Verksamhetsförlagd utbildning

Vid nämnda lärosäten bedrivs olika hälso- och sjukvårdsutbildningar som innehåller VFU. Avsikten med VFU är att studenten genom färdighetsträning ska fördjupa och omsätta sina teoretiska kunskaper i en utbildningsmiljö som präglas av hög vårdkvalitet baserad på evidens- och erfarenhetsbaserade metoder och på detta sätt bli förtrogen med de kunskaper och krav som det kommande yrket ställer samt uppnå gällande kursmål. Det är också en angelägenhet från sjukvårdshuvudmannen att ta emot studenter utifrån ett långsiktigt kompetensförsörjningsperspektiv.

Gällande regelverk

Regelverk s studentperspektiv

Utbildning vid svenska lärosäten regleras i Högskolelagen (1992:1434)(HL) och Högskoleförordningen (1993:100)(HF).

Utbildningen ges till de studenter och doktorander som är antagna vid lärosätet. Med student avses den som ”är antagen till och bedri-

---

ver högskoleutbildning, och med doktorand en student som är antagen till och bedriver utbildning på forskarnivå” (HF 1:4).

De regler som gäller för antagning till utbildning vid lärosätet ska framgå av lärosätets antagningsordning (HF 6:3 andra stycket).

Regelverket anger att det finns tre skäl till då det är möjligt att hindra en student från deltagande i aktuell utbildning;

1. avskiljande från utbildningen i enlighet med Förordning (SFS 2013:18) om avskiljande av studenter från högskoleutbildning (AvskiljF)
2. avstängning från utbildning på grund av beslut om disciplinära åtgärder (HF 10 kap.)
3. underkännande av examination

Utbildningen anordnas genom kurser, vilka kan läggas samman till utbildningsprogram (HF 6:13 och 6:16). För kurs ska det finnas en kursplan och för ett utbildningsprogram ska det finnas en utbildningsplan. Kursplan och utbildningsplan är föreskrifter och beslutas av lärosätet – vilka är bindande för både lärosätet och den enskilde studenten (HF 6:13 och 6:16).

Av kursplanen ska bland annat framgå kursens mål och andra omständigheter som gäller för kursen (HF 6:15). Det är möjligt att i kursplanen föreskriva om begränsning av antalet tentamens- respektive VFU-tillfällen. Om det i kursplanen föreskrivs sådan begränsningsregel så är det minsta antal som föreskrivs avseende tentamen – fem tillfällen och avseende VFU – två tillfällen. Förslag på formulering – bilaga 1.

En föreskriven begränsningsregel i kursplanen är en förutsättning för att i förekommande fall kunna tillämpa en begränsning av tillhandahållna tentamens- respektive VFU-tillfällen (HF 6:21).

Om det ska vara möjligt att meddela ett underkänt betyg *innan* VFU i sin helhet är genomgången – ska detta särskilt anges i kursplan.

Regelverk patientperspektiv

Sjukvårdshuvudmannen har, ur ett patientperspektiv, att förhålla sig till ett flertal lagar och förordningar. Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)(HL) och Patientsäkerhetslagen (2010:659[PatientsäkL]) där det i 6 kap 4 § framgår att sjukvårdshuvudmannen är ”skyldig till att bidra till att hög patientsäkerhet upprätthålls” utgör de främsta. Verksamhetschefen har det övergripande ansvaret för att gällande regelverk handläggs och efterlevs.

Student och avbruten utbildning utifrån regelverket

1. Avskiljande från utbildning

Avskiljande av student från utbildning regleras i Förordning (2007:989) om avskiljande av studenter från högskoleutbildning (AvskiljF). Förordningen anger att det ska vara fråga om att studenten lider av någon psykisk störning, missbrukar alkohol eller narkotika, gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet och till följd av beskrivna orsaker utgör en risk i utbildningen för andra personer eller riskerar att skada dyrbar egendom.

I förekommande fall har lärosätet att ansöka om students avskiljande från utbildningen hos Högskolans avskiljandenämnd, varvid det är avskiljandenämnden som beslutar i frågan.

2. Avstängning av student

Avstängning från utbildning på grund av beslut om disciplinära åtgärder regleras utifrån HF, där det i kapitel 10 framgår att det är möjligt för lärosätet att stänga av en student som gjort sig skyldig till försök till vilseledande i samband med bedömning av studieprestation (fusk), stör eller hindrar verksamheten vid lärosätet eller utsätter annan student eller anställd vid lärosätet för trakasserier. En student som befins skyldig till någon av dessa förseelser kan varnas eller stängas av från undervisningen vid lärosätet upp till sex månader. För handläggning av dessa ärenden finns vid lärosätet en särskild nämnd – disciplinnämnd. Efter en avstängningsperiod ska studenten ges möjlighet att fortsätta utbildningen.

3. Underkännande av examination

Av HF 6:18 framgår att om inte annat är föreskrivet i kursplanen ska betyg sättas på en genomgången kurs. Betyget ska bestämmas av en vid lärosätet särskilt utsedd lärare – examinator. Examinator är suverän i bedömningen av ett examinationsärende och detta får till följd att ett examinationsbeslut inte kan överprövas.

Examination av kurs alternativ delkurs eller kursmoment görs när utbildningsmomentet är avslutat med att examinator beslutar om ett betyg.

I det fall lärosätet bedömer att det ska föreligga en möjlighet för examinator att underkänna en student i förtid d.v.s. innan denne har genomgått hela utbildningsmomentet, måste det finnas en regel om detta i kursplanen. Om en sådan regel inte anges i kursplanen är det inte möjligt att meddela ett underkänt betyg innan hela VFU-placeringen är genomgången. Detta utgör en viktig förutsättning för studenternas rättssäkerhet.

Examinationsbeslutet tillkommer examinator vid lärosätet varvid sjukvårdshuvudmannen formellt inte har någon beslutanderätt i denna fråga. Lärosätet kan å andra sidan inte tvinga sjukvårdshuvudmannen att mot sin vilja låta en student fortsatt genomföra en VFU-placering. I det fall en student tvingas att avbryta en VFU-placering har lärosätet att svara för att vederbörande student skyndsamt ges en ny VFU-placering.

Förutsättningarna för såväl avstängning som för avskiljande av student från utbildningen är nogt reglerade och formerna för att meddela ett underkänt betyg ska framgå av kursplanen.

Student och avbruten VFU

Det kan finnas olika orsaker till att en students VFU avbryts i för-tid, såsom sjukdom eller att praktiktillhandahållaren signalerar sådana skäl som anger att studenten inte är lämplig och inte förväntas uppnå kursmålen och/eller att den enskilde studenten har förfarit oskickligt och därav äventyrat patientsäkerheten.

Dock är det examinatorn, med underlag från student-/huvudhandledare, som har det slutliga ansvaret för bedömning och beslut rörande avbruten VFU. Examinatorn måste skyndsamt och nogt beakta de signaler som kommer från VFU-anordnaren då det finns risker för patientens/-ernas säkerhet och agera utifrån uppkommen situation.

Utbildningsmiljö och avbruten VFU

Utbildningsmiljön ska hålla en hög akademisk nivå med god vårdkvalitet och handledarkompetens. I situationer där ovanstående inte uppfylls är utbildningsmiljön inte lämplig och riskerar att studenten inte uppnå lärandemålen. Dessa VFU-platser bör inte erbjudas studenter förrän överenskomna åtgärder verkställts.

Åtgärder vid avbruten VFU

Oavsett skälet/-n till den avbrutna VFU-placeringen är studenten antagen till utbildningen vilket innebär att aktuellt lärosäte – det vill säga prefekt eller av denne/denna utsedd funktion – har fortsatt ansvar för att studenten ges möjlighet att få tillgång till de antal VFU-tillfällen som är angivna i kursplanen.

Om skälet till avbruten VFU är att studenten utgör ett hot mot patientsäkerheten ska lärosätet (kursansvarig/ programansvarig/ VFU-koordinator/motsvarande utsedd funktion) tillsammans med berörd student upprätta en *individuell studieplan/handlingsplan*. I denna ska det framgå vilka stödåtgärder som planeras och på vilket sätt bedömningen ska genomföras innan studenten ges möjlighet till en ny VFU-placering. Det ska också framgå vem som ansvarar för vad

---

och hur uppföljningen ska ske. Studenten ska informeras om att inget nytt VFU-tillfälle kommer att anordnas innan detta möte (d.v.s. den individuella studieplaneringen/handlingsplanen) genomförs.

Stödåtgärder

De stödåtgärder som planeras måste individualiseras utifrån varje students behov och förutsättningar.

Vikten av kunskapskontroll för berörd student är nödvändig och hur den ska genomföras ska redovisas i den individuella studieplanen.

Hänsyn ska tas till det faktum att då studenten ska återuppta sin VFU inom VGR's verksamheter är det angeläget att resultatet av bedömningen gällande studentens kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som utgör eller kan utgöra ett hot mot patientsäkerheten återkopplas till den sjukvårdshuvudman där studenten planeras att påbörja sin "nya" VFU. Anledningen till detta är att skapa så bra planeringsförutsättningar som möjligt avseende kommande VFU placering.

Handläggning – övrigt

I uppkomna situationer är det betydelsefullt att det sker en saklig dialog mellan å ena sidan aktuellt lärosäte och å andra sidan berörd sjukvårdshuvudman, där student/-er bereds möjlighet att delta. En sådan dialog är viktig i syfte att hantera uppkomna situationer på bästa sätt och skapa sådana förutsättningar som bygger på helhetsyn och en hållbar kontinuitet.

Inom VGR utgör respektive studierektor för akademiska vårdutbildningar kontaktperson och för respektive lärosäte är det programansvarig/examinator alternativt av prefekt annan namngiven funktion som innehar ett samordningsansvar för handläggning.

Reviderat av RGS styrgrupp den 5 September, 2017

Förslag på formulering i kursplan:

Examinator kan med omedelbar verkan avbryta en students verksamhetsförlagda utbildning (VFU) eller motsvarande om studenten visar sådana allvarliga brister i kunskaper, färdigheter och förhållningssätt att patienternas förtroende riskerar att skadas. När VFU avbryts på detta sätt innebär det att studenten underkänns på aktuellt moment och att ett VFU-tillfälle är förbrukat. I sådana fall ska en individuell studieplan/handlingsplan upprättas, där det framgår vilka aktiviteter och kunskapskontroller som krävs innan studenten ges möjlighet till ett nytt VFU-tillfälle på denna kurs. Studenten har möjlighet att genomföra examinationsmomentet i den praktiska delen (VFU) två gånger, ett ordinarie examinationstillfälle samt ett omtentamenstillfälle.